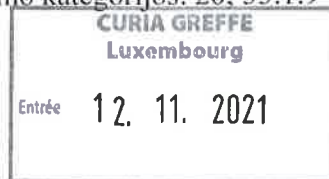

Administracinė byla Nr. e12-2833-816/2021
Teismo proceso Nr. 3-61-3-00993-2021-9
Procesinio sprendimo kategorijos: 26; 55.1.9

VILNIAUS APYGARDOS ADMINISTRACINIS TEISMAS

NUTARTIS LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2021 m. spalio 22 d.
Vilnius

Vilniaus apygardos administracinio teismo teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Jovitos Einikienės (kolegijos pirmininkė ir pranešėja), Ivetos Pelienės ir Violetos Petkevičienės, teismo posėdyje rašytinio proceso tvarka administracinėje byloje pagal pareiškėjo Nacionalinio visuomenės sveikatos centro prie Sveikatos apaugos ministerijos skundą atsakovei Valstybinei duomenų apsaugos inspekcijai, byloje dalyvaujant tretiesiems suinteresuotiems asmenims uždarajai akcinei bendrovei (toliau – UAB) „IT sprendimai sėkmei“, Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijai, dėl sprendimo panaikinimo,

n u s t a t ė :

Byloje nagrinėjamas pareiškėjo Nacionalinio visuomenės sveikatos centro prie Sveikatos apaugos ministerijos (toliau – NVSC) ir atsakovo Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos (toliau – Inspekcija) ginčas dėl Inspekcijos 2021 m. vasario 24 d. sprendimo Nr. 3R-180 (2.13-1.E) „Dėl administracinės baudos skyrimo UAB „IT sprendimai sėkmei“ ir Nacionaliniam visuomenės sveikatos centrui prie Sveikatos apaugos ministerijos“, kuriuo pareiškėjui NVSC už 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB (toliau - Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas, naudojamas sutrumpinimas - BDAR) 5, 13, 24, 32, 35 straipsnių nuostatų pažeidimus skirta bauda. Taip pat šiuo sprendimu skirta bauda ir UAB „IT sprendimai sėkmei“ (toliau – įmonė) kaip duomenų bendravaldytojui.

Šalių ginčas patenka į tiesioginio BDAR teisinio reguliavimo sritį.

Nacionaliniam teismui iškilus Europos Sąjungos institucijų priimtų teisės aktų aiškinimo klausimams, kuriuos išnagrinėti būtina, kad sprendimas byloje būtų priimtas, jis turi teisę kreiptis į Europos Sąjungos Teisingumo Teismą su prašymu priimti prejudicinį sprendimą (Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 267 straipsnio 2 dalis, Lietuvos Respublikos teismų įstatymo 40-1 straipsnis 1 dalis).

Nagrinėjamoje byloje nacionalinio teismo poreikis kreiptis į Europos Sąjungos Teisingumo Teismą grindžiamas tuo, kad, kad šalių ginčui spręsti aktualių tiesiogiai taikomų Europos Sąjungos teisės normų turinys iki galo nėra aiškus. Europos Sąjungos teisės aktai turi būti aiškinami autonomiškai ir vieningai visoje Europos Sąjungoje, vadovaujantis Sąjungos teisės aktų aiškinimo principais. Taigi Gerbiamo Teismo atsakymai į šios nutarties rezoliucinėje dalyje suformuluotus ir Europos Sąjungos Teisingumo Teismui pateiktus klausimus turėtų esminę reikšmę nagrinėjamai bylai, nes priklausomai nuo Europos Sąjungos teisės aiškinimo priklauso duomenų valdytojo sąvokos turinys, asmenų pripažinimas mobilioje programėlėje „KARANTINAS“ surinktų asmens duomenų

valdytoju ir / ar bendravaldytoju ir atitinkamai tinkamo atsakomybės už nustatytus BDAR pažeidimus subjekto nustatymas.

Teisinis pagrindas.

Europos Sąjungos teisė

BDAR 4 preambulės punktas numato, kad teisė į asmens duomenų apsaugą nėra absoliuti; ji turi būti vertinama atsižvelgiant į jos visuomeninę paskirtį ir derėti su kitomis pagrindinėmis teisėmis, remiantis proporcingumo principu. Šiuo reglamentu paisoma visų Chartijoje pripažintų ir Sutartyse įtvirtintų pagrindinių teisių ir laisvių bei principų, visų pirma teisės į privatų ir šeimos gyvenimą, būsto neliečiamybę ir komunikacijos slaptumą, teisės į asmens duomenų apsaugą, minties, sąžinės ir religijos laisvės, saviraiškos ir informacijos laisvės, laisvės užsiimti verslu, teisės į veiksmingą teisinę gynybą ir teisingą bylos nagrinėjimą ir kultūrų, religijų ir kalbų įvairovės.

BDAR preambulės 10 punktas nustato, kad siekiant užtikrinti vienodo ir aukšto lygio fizinių asmenų apsaugą ir pašalinti asmens duomenų judėjimo Sąjungoje kliūtis, visose valstybėse narėse turėtų būti užtikrinama lygiavertė asmenų teisių ir laisvių apsauga tvarkant tokius duomenis. Visoje Sąjungoje turėtų būti užtikrintas nuoseklus ir vienodas taisyklių, kuriomis reglamentuojama fizinių asmenų pagrindinių teisių ir laisvių apsauga tvarkant asmens duomenis, taikymas.

BDAR preambulės 74 punktas numato, kad turėtų būti nustatyta duomenų valdytojo atsakomybė už bet kokį duomenų valdytojo arba jo vardu vykdomą asmens duomenų tvarkymą. Duomenų valdytojas visų pirma turėtų būti įpareigotas įgyvendinti tinkamas ir veiksmingas priemonės ir galėti įrodyti, kad duomenų tvarkymo veikla atitinka šį reglamentą, įskaitant priemonių veiksmingumą. Tomis priemonėmis turėtų būti atsižvelgta į duomenų tvarkymo pobūdį, aprėptį, kontekstą ir tikslus, taip pat į pavojų fizinių asmenų teisėms ir laisvėms.

BDAR 4 straipsnio 7 punkte nustatyta, kad duomenų valdytojas – fizinis arba juridinis asmuo, valdžios institucija, agentūra ar kita įstaiga, kuris vienas ar drauge su kitais nustato duomenų tvarkymo tikslus ir priemones; kai tokio duomenų tvarkymo tikslai ir priemonės nustatyti Europos Sąjungos arba valstybės narės teisės, duomenų valdytojas arba konkretūs jo skyrimo kriterijai gali būti nustatyti Europos Sąjungos arba valstybės narės teise.

BDAR 4 straipsnio 2 punkte nustatyta, kad duomenų tvarkymas – bet kokia automatizuotomis arba neautomatizuotomis priemonėmis su asmens duomenimis ar asmens duomenų rinkiniais atliekama operacija ar operacijų seka, kaip antai rinkimas, įrašymas, rūšiavimas, sisteminimas, saugojimas, adaptavimas ar keitimas, išgava, susipažinimas, naudojimas, atskleidimas persiunčiant, platinant ar kitu būdu sudarant galimybę jais naudotis, taip pat sugretinimas ar sujungimas su kitais duomenimis, apribojimas, ištrynimasis arba sunaikinimas.

BDAR 26 straipsnio 1 dalies nustatyta, kad kai du ar daugiau duomenų valdytojų kartu nustato duomenų tvarkymo tikslus ir priemones, jie yra bendri duomenų valdytojai. Jie tarpusavio susitarimu skaidriai būdu nustato savo atitinkamą atsakomybę už pagal šį reglamentą nustatytų prievolių, visų pirma susijusių su duomenų subjekto naudojimusi savo teisėmis ir jų atitinkamomis pareigomis pateikti 13 ir 14 straipsniuose nurodytą informaciją, vykdymą, išskyrus atvejus, kai atitinkama duomenų valdytojų atsakomybė yra nustatyta Sąjungos arba valstybės narės teisėje, kuri yra taikoma duomenų valdytojams, ir tokiu mastu, koku ji yra nustatyta. Susitarimu gali būti paskirtas duomenų subjektų informavimo punktas.

BDAR 26 straipsnio 2 dalyje numatyta, kad 1 dalyje numatytame susitarime tinkamai apibrėžiamos atitinkamos faktinės bendrų duomenų valdytojų funkcijos bei santykiai duomenų subjektų atžvilgiu. Duomenų subjektui sudaroma galimybė susipažinti su esminėmis šio susitarimo nuostatomis.

BDAR 83 straipsnio 1 dalis numato, kad kiekviena priežiūros institucija užtikrina, kad pagal šį straipsnį skiriamos administracinės baudos už 4, 5 ir 6 dalyse nurodytus šio reglamento pažeidimus kiekvienu konkrečiu atveju būtų veiksmingos, proporcingos ir atgrasomos.

Aktuali nacionalinė teisė

Pagal nacionalinį įstatymą Viešųjų pirkimų įstatymą (toliau -VPĮ) 72 straipsnio 2 dalį perkančioji organizacija neskelbiamas derybas vykdo šiais etapais: 1) pasirinktus tiekėjus raštu kviečia pateikti pasiūlymus; 2) patikrina, ar nėra pirkimo dokumentuose nustatytų tiekėjų pašalinimo pagrindų, ar tiekėjai atitinka keliamus kvalifikacijos reikalavimus ir, jeigu taikytina, reikalaujamus kokybės vadybos sistemos ir (arba) aplinkos apsaugos vadybos sistemos standartus; 3) šio įstatymo 66 straipsnyje nustatyta tvarka derasi su dalyviais ir prašo jų pateikti galutinius pasiūlymus. Perkančioji organizacija neprivalo prašyti pateikti galutinio pasiūlymo tuo atveju, kai neskelbiamose derybose dalyvauja vienas tiekėjas; 4) įvertina galutinius pasiūlymus ir nustato laimėtoją.

VPĮ 29 straipsnio 3 dalis numato, kad bet kuriuo metu iki pirkimo sutarties (preliminarijos sutarties) sudarymo ar projekto konkurso laimėtojo nustatymo perkančioji organizacija turi teisę savo iniciatyva nutraukti pradėtas pirkimo ar projekto konkurso procedūras, jeigu atsirado aplinkybių, kurių nebuvo galima numatyti, ir privalo tai padaryti, jeigu buvo pažeisti šio įstatymo 17 straipsnio 1 dalyje nustatyti principai ir atitinkamos padėties negalima ištaisyti.

Sandoris, kurį kito asmens vardu sudaro neturintis teisės sudaryti sandorį asmuo arba asmuo, viršydamas suteiktas teises, sukuria, pakeičia ir panaikina teises bei pareigas atstovaujajam tik tuo atveju, kai atstovaujamas po to pritaria visam šiam sandoriui arba viršijančiai teises jo daliai (Civilinio kodekso 2.133 straipsnio 6 dalis).

Pagal Civilinio kodekso 2.133 straipsnio 9 dalį, jeigu atstovas veikė viršydamas savo teises, tačiau tokiu būdu, jog trečiasis asmuo turėjo rimtą pagrindą manyti, kad sudaro sandorį su tokią teisę turinčiu atstovu, sandoris privalomas atstovaujajam, išskyrus atvejus, kai kita sandorio šalis žinojo ar turėjo žinoti, kad atstovas viršija savo teises.

Pagal Civilinio kodekso 2.136 straipsnio 1 dalį sandoris, kurį kito asmens vardu sudaro neturintis teisės sudaryti sandorį asmuo arba asmuo, viršydamas suteiktas teises, sukuria, pakeičia ir panaikina teises bei pareigas atstovaujajam tik tuo atveju, kai atstovaujamas po to pritaria visam šiam sandoriui arba viršijančiai teises jo daliai (šio kodekso 2.133 straipsnio 6 dalis).

Viešojo administravimo įstatymo 3 straipsnis nustato viešojo administravimo principus. Vienas jų - įstatymo viršenybės. Šis principas reiškia, kad įgaliojimai atlikti viešąjį administravimą viešojo administravimo subjektams turi būti nustatyti laikantis šio įstatymo nustatytų reikalavimų, o viešojo administravimo subjektų veikla turi atitikti šiame įstatyme išdėstytus teisinius pagrindus. Administraciniai sprendimai, susiję su asmenų teisių ir pareigų įgyvendinimu, visais atvejais turi būti pagrįsti įstatymais.

Faktinės aplinkybės

Mobilią programėlę „KARANTINAS“ kūrė privati įmonė - UAB „IT sprendimai sėkmei“.

Iš bylos medžiagos matyti, jog Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministras – valstybės lygio ekstremaliosios situacijos valstybės operacijos vadovas 2020 m. kovo 24 d. sprendimu Nr. V-519 „Dėl pavedimo organizuoti ekstremaliųjų situacijų valdymo informacinės platformos (sistemos) įsigijimą“ vadovaudamasis Lietuvos Respublikos civilinės saugos įstatymo 15 straipsnio 2 dalies 4 punktu, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. vasario 26 d. nutarimu Nr. 152 „Dėl valstybės lygio ekstremaliosios situacijos paskelbimo“, Lietuvos Respublikos Ministro Pirmininko 2020 m. vasario 27 d. potvarkiu Nr. 43 „Dėl valstybės lygio ekstremaliosios situacijos valstybės operacijų vadovo paskyrimo“ bei atsižvelgdamas į Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. kovo 14 d. nutarimą Nr. 207 „Dėl karantino Lietuvos Respublikos teritorijoje paskelbimo“ ir siekdamas tinkamai valdyti valstybės lygio ekstremaliąją situaciją dėl COVID-19 ligos (koronaviruso infekcijos) plitimo grėsmės, nusprendė pavesti NVSC direktoriui nedelsiant organizuoti ekstremaliųjų situacijų valdymo informacinės platformos (sistemos) (skirtos registruoti ir stebėti sąlytį su COVID-19 ligos (koronaviruso infekcijos) nešiotojais turėjusių asmenų duomenis, kurie bus naudojami COVID-19 ligos (koronaviruso infekcijos) epidemiologinės priežiūros tikslais, kad virusas neišplistų šalyje) įsigijimą.

UAB „IT sprendimai sėkmei“ 2020 m. kovo 27 d. išsiųstas NVSC atstovu save nurodančio fizinio asmens – A. S. - elektroninis laiškas su NVSC naudojamojo tarnybinio elektroninio pašto požymiais (@nvsc.lt; A. S. darbo ar kitokio pobūdžio sutarties su NVSC nebuvo sudaręs), kuriuo

UAB „IT sprendimai sėkmei“ informuota, kad NVSC pasirinko šią įmonę Programėlės kūrėju. Toliau A. S. ne kartą siuntė įmonei elektroninius laiškus, save nurodydamas NVSC atstovu, dėl mobiliosios programėlės kūrimo įvairių aspektų. Elektroninių laiškų kopija buvo persiunčiama NVSC direktoriaus žiniai.

Derybų ir bendravimo tarp įmonės ir NVSC eigoje el. laiškus įmonei siuntė ir kai kurie NVSC darbuotojai dėl programėlėje užduotinių klausimų teksto patikslinimo.

Programėlės kūrimo etape parengta programėlės privatumo politika, kurioje duomenų valdytojais nurodomi UAB „IT sprendimai sėkmei“ ir NVSC.

NVSC direktorius 2020 m. balandžio 3 d. siuntė elektroninį laišką, kuriame nurodyta, kad programėlėje yra netikslumų, dėl ko tekstai keistini.

Programėlę iš parduotuvės „Google Playstore“ buvo galima parsisiųsti nuo 2020 m. balandžio 4 d., o iš pardavimų platformos „Apple App store“ – nuo 2020 m. balandžio 6 d. Programėlėje daromos nuorodos į UAB „IT sprendimai sėkmei“ ir NVSC.

Programėlėje „KARANTINAS“ renkama informacija: ID numeris, koordinatės platumos ir ilgumos, šalis, miestas, savivaldybė, pašto kodas, gatvės pavadinimas, namo numeris, vardas, pavardė, asmens kodas, telefono numeris, adresas, 2- asis adresas, ar vieta deklaruota Lietuvoje, ar privalo asmuo izoliuotis, ar pasižymėjo, ar nuotrauka reikalinga, universalus unikalus ID, vartotojo ID, kada sutikimas priimtas, kada sukurtas, kada modifikuotas, kada pasižymėjo, kada nuotrauka reikalaujama, iki kada nuotrauka reikalinga ir kada paskutinį kartą pasižymėjo. Programėlės duomenų rinkimas buvo atliekamas net tik Lietuvos teritorijoje, bet ir Europoje (Estija, Šveicarija ir t.t.) ir už jos ribų (Indija, JAV ir t.t.).

Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministras – valstybės lygio ekstremaliosios situacijos valstybės operacijos vadovas 2020 m. balandžio 10 d. sprendimu Nr. V-821 „Dėl pavedimo organizuoti skubų mobilios programėlės „KARANTINAS“ įsigijimą“, vadovaudamasis Lietuvos Respublikos civilinės saugos įstatymo 15 straipsnio 2 dalies 4 punktu, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. vasario 26 d. nutarimu Nr. 152 „Dėl valstybės lygio ekstremaliosios situacijos paskelbimo“, Valstybiniu ekstremaliųjų situacijų valdymo planu, patvirtintu Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010 m. spalio 20 d. nutarimu Nr. 1503, Lietuvos Respublikos Ministro Pirmininko 2020 m. vasario 27 d. potvarkiu Nr. 43 „Dėl valstybės lygio ekstremaliosios situacijos valstybės operacijų vadovo paskyrimo“ bei atsižvelgdamas į Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. kovo 14 d. nutarimą Nr. 207 „Dėl karantino Lietuvos Respublikos teritorijoje paskelbimo“ ir siekdamas tinkamai valdyti valstybės lygio ekstremaliąją situaciją dėl COVID-19 ligos (koronaviruso infekcijos) plitimo grėsmės, nusprendė pavesti Nacionaliniam visuomenės sveikatos centro direktoriui skubiai organizuoti mobilios programėlės „KARANTINAS“ įsigijimą.

Programėlę buvo ketinama įsigyti iš tiekėjo UAB „IT sprendimai sėkmei“ vienu iš VPI nustatytų būdų – neskelbiamų derybų būdu.

NVSC 2020 m. gegužės 15 d. informavo įmonę apie reikalavimą nenaudoti programėlėje „KARANTINAS“ NVSC rekvizitų ar kitų sąsajų su NVSC.

Tyrimas dėl asmens duomenų tvarkymo Inspekcijoje pradėtas 2020 m. gegužės 18 d. Inspekcijos direktoriaus įsakymu.

Teikdama paaiškinimus NVSC 2020 m. birželio 4 d. rašte Nr. (06 1.12E) 2-28797) „Dėl NVSC įsipareigojimų mobiliųjų programėlių atžvilgiu“ adresuotame UAB „IT sprendimai sėkmei“ (kopija Inspekcijai) nurodė, kad NVSC direktoriaus įsakymu buvo sudaryta pirkimo ir pradėtos pirkimo procedūros, tačiau negavus reikiamo finansavimo pirkimo objektui įsigyti, jos buvo nutrauktos. Pirkimo procedūrų tęsimas neturint tam finansinių galimybių objektyviai neįmanomas ir nėra prasmės sudaryti sandorį, iš anksto žinant, kad jis negalės būti vykdomas bei turės būti nutrauktas. Perkančiajai organizacijai šios svarbios aplinkybės nebuvo žinomos ir negalėjo būti protingai numatytos, todėl joms atsiradus, vadovaudamasis VPI 29 straipsnio 3 dalimi, NVSC pirkimo procedūras nutraukė.

UAB „IT sprendimai sėkmei“ Inspekcijai pateikė 2020 m. birželio 3 d. raštą, kuriame nurodė, kad iki Programėlės veikimo laikino sustabdymo pagal 2020 m. gegužės 26 d. Inspekcijos nurodymą programėlėje savo asmens duomenis buvo pateikę 3802 naudotojai.

Duomenų apsaugos inspekcijos specialistai 2020 m. lapkričio 3 d. išvadoje Nr. 4R-333(2.14.E) nustatė, kad programėlės „KARANTINAS“ pagalba buvo renkami nurodyti asmens duomenys. Taip pat naudotojų, kurie Programėlę pasirinko kaip priverstinės izoliacijos stebėjimo metodą, yra prašoma kiekvieną dieną atsakyti į žemiau nurodytus klausimus, todėl yra tvarkomi šiuose atsakymuose pateikti asmens duomenys: Ar šiandien matavotės temperatūrą? Jei taip, kokia ji? Jei ne, prašau pasimatuoti dabar ir įrašyti. Ar jaučiate bent vieną iš šių simptomų: kosulį, apsunkintą kvėpavimą? Ar jaučiate kitų simptomų? Jei taip, kokių (įrašyti)? Ar laikotės saviizoliacijos reikalavimų (galima pridėti nuorodą į izoliavimo taisykles)? Ar Jums reikalinga socialinė pagalba? Jei taip, kokia (įrašyti)? Ar Jums reikalinga psichologinė pagalba?

Taip pat Inspekcijos specialistų nustatyta, kad UAB „Juvare Lithuania“, kuri yra Užkrečiamųjų ligų, galinčių išplisti ir kelti grėsmę, stebėsenos ir kontrolės informacinės sistemos (toliau – ULSKIS) tvarkytoja pagal Nacionalinio visuomenės sveikatos centro numatytą planą, turėjo gauti Programėlėje „KARANTINAS“ surinktų duomenų kopijas. Pagal UAB „Juvare Lithuania“ Valstybinei duomenų apsaugos inspekcijai pateiktą raštą pateikti duomenys yra nuo 2020-05-07 iki 2020-05-10, Valstybinei duomenų apsaugos inspekcijai pateiktas 51 duomenų įrašas, kiekviename įrašė renkama informacija: įvedimo data, telefono numeris, asmens kodas, kada modifikuotas, kada sukurtas, ar asmuo turi sunkumų kvėpuojant, ar laikosi saviizoliacijos reikalavimų, ar kosėja, kokius specifinius simptomus jaučia, ar yra temperatūra, ar reikia psichologinės pagalbos ir ar reikia socialinio asistento. Duomenys yra netikri (skirti Programėlės „KARANTINAS“ testavimui), išskyrus du Juvares darbuotojų telefono numerius, kurie taip pat buvo naudojami Programėlės „KARANTINAS“ testavimo tikslais. ULSKIS valdytoja NVSC paskirtas vėliau.

Teismo posėdžio metu NVSC atstovai paaiškino, kad buvo planuota įsigijus aptariamą programėlę ją integruoti (apjungti) su NVSC valdoma ULSKIS sistema.

Dėl ginčo esmės

Ginčas iš esmės kilo dėl BDAR įtvirtintos asmens duomenų valdytojo sąvokos aiškinimo: ar ši sąvoka turi būti aiškinama plečiamai, t. y. taip, kad asmens duomenų valdytoju laikytinas asmuo, vien nustatęs duomenų tvarkymo tikslus ir priemones, ar ši sąvoka aiškintina siauriau, įvertinus viešųjų pirkimų organizavimo procedūrą ir jos baigtį. Byloje nustatyta, kad UAB „IT sprendimai sėkmei“ kūrė mobilią programėlę „KARANTINAS“, o NVSC kaip perkančioji organizacija pagalbėjo patarimais dėl užduotinių klausimų (rinktinės informacijos) turinio, tačiau NVSC viešojo pirkimo-pardavimo sutarties nesudarė, perdavimo-priėmimo aktas dėl sukurto IT produkto perdavimo nepasirašytas, nuosavybės teisės į mobilią programėlę „KARANTINAS“ neperduotos ir nėra duomenų, kad būtų buvęs duotas oficialus sutikimas / leidimas Mobilijai Programėlei paleisti per įvairias internetines parduotuves (Google Play Store, App Store).

Įvertinus šalių išreikštą poziciją dėl kreipimosi į Europos Sąjungos teisminę instituciją, užduotinius klausimus, teisėjų kolegija šioje byloje pasisako ir teikia klausimus Europos Sąjungos Teisingumo Teismui dėl a) duomenų valdytojo sąvokos aiškinimo; b) dėl duomenų bendro valdymo sąvokos; c) dėl valdytojų atsakomybės už BDAR pažeidimus.

Šioje byloje taip pat aktualus viešųjų pirkimų teisinis reguliavimas ir tai, kad atsakomybėn už BDAR pažeidimus patrauktas viešojo administravimo subjektas, kuriam ir pagal Europos Sąjungos teisę taikomas vienas esminių viešojo administravimo principų – teisėtumo principas. Viešųjų pirkimų institutas yra ir nacionalinės, ir ES teisės objektas, tačiau ES teisė nereguliuoja visų viešųjų pirkimų aspektų, kai kuriuos jų ji palieka nacionalinei teisei. Pagal nacionalinę teisę viešojo pirkimo procedūra laikoma užbaigta sudarius viešojo pirkimo-pardavimo sutartį. Neskelbiamų derybų vykdymo tvarka ir sąlygos reglamentuotos VPĮ 71–72 straipsniuose. Šis nacionalinės teisės aktas įgyvendina, be kita ko ir 2014 m. vasario 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2014/24/ES dėl viešųjų pirkimų, kuria panaikinama Direktyva 2004/18/EB, kurioje taip pat numatytas derybų be išankstinio skelbimo apie pirkimą naudojimas kaip viešojo pirkimo procedūra (32 str.). Pagal nacionalinį įstatymą VPĮ 72 straipsnio 2 dalį perkančioji organizacija neskelbiamas derybas vykdo šiais etapais: 1) pasirinktus tiekėjus raštu kviečia pateikti pasiūlymus; 2) patikrina, ar nėra pirkimo dokumentuose nustatytų tiekėjų pašalinimo pagrindų, ar tiekėjai atitinka keliamus kvalifikacijos

reikalavimus ir, jeigu taikytina, reikalaujamus kokybės vadybos sistemos ir (arba) aplinkos apsaugos vadybos sistemos standartus; 3) šio įstatymo 66 straipsnyje nustatyta tvarka derasi su dalyviais ir prašo jų pateikti galutinius pasiūlymus. Perkančioji organizacija neprivalo prašyti pateikti galutinio pasiūlymo tuo atveju, kai neskelbiamose derybose dalyvauja vienas tiekėjas; 4) įvertina galutinius pasiūlymus ir nustato laimėtoją. Iš nurodytų nacionalinio VPI nuostatų reglamentavimo matyti, kad įstatymo leidėjas įtvirtino aiškiai apibrėžtas pirkimo neskelbiamų derybų būdu vykdymo prielaidas, tokio pirkimo pradžios momentą ir momentą, kada derybos laikomos įvykusiomis. Ne kiekviena viešojo pirkimo procedūra baigiasi sudarius viešojo pirkimo-pardavimo sutartį ir įsigijus atitinkamas paslaugas ar produktą. VPI 29 straipsnio 3 dalis numato, kad bet kuriuo metu iki pirkimo sutarties (preliminarijos sutarties) sudarymo ar projekto konkurso laimėtojo nustatymo perkančioji organizacija turi teisę savo iniciatyva nutraukti pradėtas pirkimo ar projekto konkurso procedūras, jeigu atsirado aplinkybių, kurių nebuvo galima numatyti, ir privalo tai padaryti, jeigu buvo pažeisti šio įstatymo 17 straipsnio 1 dalyje nustatyti principai ir atitinkamos padėties negalima ištaisyti. Šioje byloje NVSC pozicija iš esmės ir remiasi argumentais, kad viešojo pirkimo procedūra nebuvo užbaigta pirkimo-pardavimo sutarties sudarymu, dėl ko neperimtas mobiliosios programėlės valdymas ir NVSC negali būti laikomas ja rinktų asmens duomenų valdytoja.

Europos Sąjungos Teisingumo Teismas yra išaiškinęs duomenų valdytojo sąvoką taikant Direktyvą (nuo 2018 m. gegužės 25 d. Direktyva 95/46 buvo panaikinta ir pakeista BDAR), kad atsižvelgiant į Direktyvos 95/46 tikslą užtikrinti aukštą fizinių asmenų pagrindinių teisių ir laisvių apsaugos lygį ir ypač jų teisę į privatumą tvarkant asmens duomenis, šios direktyvos 2 straipsnio d punkte sąvoka „duomenų valdytojas“ plačiąja prasme apibrėžiama kaip nuoroda į fizinį ar juridinį asmenį, valdžios instituciją, agentūrą ar bet kurį kitą organą, kuris vienas ar kartu su kitais asmenimis nustato asmens duomenų tvarkymo tikslus ir būdus (žr. šiuo klausimu 2018 m. birželio 5 d. sprendimo *Wirtschaftsakademie Schleswing-Holstein*, C-210/16, EU:C:2018:388, 26 ir 27 punktus). Kadangi Direktyvos 95/46 2 straipsnio d punkto nuostata siekiama užtikrinti, įvertinant plačią sąvokos „duomenų valdytojas“ apibrėžtį, veiksmingą ir visapusišką duomenų subjektų apsaugą, bendros atsakomybės buvimas nebūtinai reiškia, kad skirtingų subjektų atsakomybė už tą patį asmens duomenų tvarkymą yra lygiavertė. Priešingai, šie subjektai gali dalyvauti skirtingose tokio tvarkymo etapuose ir skirtingu mastu, todėl kiekvieno jų atsakomybės lygis turi būti įvertintas atsižvelgiant į visas svarbias konkrečias atvejo aplinkybes (šiuo klausimu žr. 2018 m. liepos 10 d. sprendimo *Jehovan toditajat*, C-25/17, EU:C:2018:551, 66 punktą).

Inspekcija nurodo, kad duomenų valdytojo sąvoka yra praktinė sąvoka, kurios paskirtis priskirti atsakomybę tam, kuris turi tikrąją įtaką, remiantis konkrečių faktų analize, o duomenų valdytoju asmuo tampa konkrečioje situacijoje nusprendęs tvarkyti asmens duomenis, siekdamas savo tikslų. Inspekcija akcentuoja, kad valdytojas nustato, o ne įteisina duomenų tvarkymo tikslą ir būdus. Inspekcija akcentuoja 29 straipsnio Darbo grupės nuomonėje Nr. 1/2010 dėl sąvokų „duomenų valdytojas“ ir „duomenų tvarkytojas“ pateiktus išaiškinimus bei 2020 m. rugsėjo 2 d. Europos duomenų apsaugos valdybos priimtose Gairėse 07/2020 dėl duomenų valdytojo ir duomenų tvarkytojo sąvokų BDAR 1.0 versijoje pateiktą aiškinimą, iš kurių matyti, kad bendri valdytojai savo sprendimais turi papildyti vienas kitą ir iš esmės kiekvieno sprendimai turi turėti apčiuopiamą poveikį duomenų tvarkymo tikslų ir priemonių nustatymui. Be to duomenų bendravaldytojų atveju jų siekiami tikslai turi būti glaudžiai susiję ar papildyti vienas kitą.

Bendrovė nurodo, kad kaip duomenų tvarkytoja prižiūrėjo Programėlės veikimą iš techninės (programavimo) pusės, tačiau programėlėje asmens duomenys buvo tvarkomi išimtinai NVSC nurodytais tikslais ir pagal NVSC nurodymus.

Iš susirašinėjimo tarp bendrovės ir NVSC matyti, kad kuriant programėlę buvo siekiama NVSC priskirto tikslo įgyvendinimo (pandemijos suvaldymui IT sprendimo sukūrimo) ir šiuo tikslu buvo planuojama tvarkyti asmens duomenis. Taip pat byloje yra duomenų, kad buvo keičiami techniniai sprendimai pagal perkančiosios organizacijos (užsakovo) poreikį (užduotini klausimai, jų formuluotės ir pan.). Nenustatyta, kad Bendrovė būtų siekusi kitokių tikslų nei gauti atlygį už sukurtą IT produktą.

NUORAŠAS TIKRAS

Nacionaliniam teismui kyla BDAR 4 straipsnio 7 punkte įtvirtintos „duomenų valdytojo“ sąvokos aiškinimo klausimas: ar „duomenų valdytojo“ sąvoka gali būti aiškinama taip, kad duomenų valdytoju laikytinas ir asmuo, kuris viešųjų pirkimų būdu planuoja įsigyti duomenų rinkimo įrankį (mobilią programėlę), nes jis viešojo pirkimo dokumentuose aprašo planuojamo įsigyti produkto aprašymus, techninius parametrus, tikslą ir pan. Ar šiuo atveju nėra reikšminga, aiškinant duomenų valdytojo sąvoką, aplinkybė, kad viešojo pirkimo sutartis nebuvo sudaryta ir sukurtas produktas (mobili programėlė), kuriai įsigyti naudota viešojo pirkimo procedūra, nebuvo perduota? Tad prašytina teismo išaiškinti, ar BDAR 4 straipsnio 7 punkte įtvirtinta „Duomenų valdytojo“ sąvoka gali būti aiškinama taip, kad aptariamoje faktinėje situacijoje duomenų valdytoju laikytinas ir asmuo, kuris viešųjų pirkimų būdu planavo įsigyti duomenų rinkimo įrankį (mobilią programėlę), tačiau iki pirkimo užbaigimo sukurtos programėlės pagalba asmens duomenų tvarkymą atliko IT produkto kūrėjas (įmonė)? Ar netinkamas duomenų tvarkymas iš duomenų tvarkytojo pusės visuomet užtraukia atsakomybę duomenų valdytojui, ar sąvoka „duomenų valdytojas“ neturi būti aiškinama taip, kad būtina nustatyti bent minimalius duomenų valdytoju nurodomo asmens leidimo/pritarimo realiam duomenų tvarkymui veiksmus?

„Asmens duomenų tvarkymas“ apibrėžtas pakankamai plačiai, kaip reiškiantis iš esmės bet kurią operaciją ar operacijų rinkinį, automatiniais arba neautomatiniais būdais atliekamą su asmens duomenimis. Iš šios apibrėžties matyti, kad asmens duomenų tvarkymą gali sudaryti vienas ar daugiau veiksmų, kurių kiekvienas gali būti susijęs su skirtingais asmens duomenų tvarkymo etapais. Šiuo aspektu, ar BDAR 4 straipsnio 2 punktas gali būti aiškinamas taip, kad mobiliosios programėlės įsigijimo procese IT sistemų testavimui skirtų asmens duomenų kopijų (tikrų ir netikrų) panaudojimas yra laikytinas asmens duomenų tvarkymu.

Kadangi NVSC pripažintas asmens duomenų bendravaldytoju, tai kyla byloje ir BDAR 4 straipsnio 7 punkto ir 26 straipsnio 1 dalies aiškinimo klausimai, susiję su bendru duomenų valdymu. Prašytina teismo išaiškinti, ar bendras duomenų valdymas turi būti aiškinamas kaip sąmoningai suderinti veiksmai dėl duomenų tvarkymo tikslo ir priemonių nustatymo, ar gali būti aiškinamas ir taip, kad bendras valdymas galimas nesant su(sitarimo) dėl asmens duomenų tvarkymo tikslo ir priemonių ir nederinant veiksmų tarp subjektų. Ar reikšmingas šiuo atveju aiškinant bendrą duomenų valdymą „susitarimo“ tarp asmenų nustatymas, jo turinio aiškumas ir apibrėžtumas? Ar bendro duomenų valdymo sąvokos aiškinimui teisiškai reikšminga aplinkybė dėl asmens duomenų tvarkymo priemonės (IT programėlės) kūrimo etapo, kuriame buvo tvarkomi asmens duomenys, identifikavimo bei programėlės sukūrimo tikslo (išimtinai perkančiosios organizacijos poreikiams suvaldyti pandemiją).

Sprendžiant dėl kelių subjektų atsakomybės pagal BDAR teismui taip pat kyla klausimas, ar pagal BDAR 83 straipsnio 1 dalį „administracinės baudos <...> būtų veiksmingos, proporcingos ir atgrasomos“ apima ir atsakomybės „duomenų valdytojui“ taikymo atvejus, kuomet IT produkto kūrimo procese kūrėjas atlieka asmens duomenų tvarkymo veiksmus? Ar duomenų tvarkytojo atlikti netinkami asmens duomenų tvarkymo veiksmai visuomet automatiškai sukelia ir duomenų valdytojo teisinę atsakomybę? Ar atsakomybės pagal BDAR taikymas apima ir atsakomybės be kaltės atvejus ar būtinas bent minimalios kaltės (pvz., neatsargumo) nustatymas.

Pasikreipus į ESTT dėl ES teisės aiškinimo, administracinės bylos nagrinėjimas stabdytinas.

Teisėjų kolegija, vadovaudamasi tuo, kas išdėstyta pirmiau ir Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 267 straipsnio 2 dalimi, Lietuvos Respublikos teismų įstatymo 40-1 straipsniu 1 dalimi, Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 100 straipsnio 1 dalies 9 punktu, 107–108 straipsniais,

n u s p r e n d ž i a:

Kreiptis į Europos Sąjungos Teisingumo Teismą su prašymu priimti prejudicinį sprendimą šiais byloje reikšmingais Europos Sąjungos teisės aiškinimo klausimais:

NUORAŠAS TIKRAS

1. Ar BDAR 4 straipsnio 7 punkte įtvirtinta „Duomenų valdytojo“ sąvoka gali būti aiškinama taip, kad duomenų valdytoju laikytinas ir asmuo, kuris viešųjų pirkimų būdu planuoja įsigyti duomenų rinkimo įrankį (mobilią programėlę), nepaisant to, kad viešojo pirkimo sutartis nebuvo sudaryta ir sukurtas produktas (mobili programėlė), kuriai įsigyti naudota viešojo pirkimo procedūra, nebuvo perduotas?

2. Ar BDAR 4 straipsnio 7 punkte įtvirtinta „Duomenų valdytojo“ sąvoka gali būti aiškinama taip, kad duomenų valdytoju laikytina ir perkančioji organizacija, kuri neįgijo nuosavybės teisės į sukurtą IT produktą, jo valdymo neperėmė, tačiau galutinėje sukurtos programėlės versijoje daromos nuorodos ar sąsajos į šį viešą subjektą ir/ar programėlės privatumo politikoje, kuri nebuvo oficialiai patvirtinta ar pripažinta atitinkamo viešo subjekto, duomenų valdytoju buvo nurodomas būtent tas viešas subjektas?

3. Ar BDAR 4 straipsnio 7 punkte įtvirtinta „Duomenų valdytojo“ sąvoka gali būti aiškinama taip, kad duomenų valdytoju laikytinas ir asmuo, kuris neatliko realių duomenų tvarkymo veiksmų, apibrėžtų BDAR 4 straipsnio 2 punkte, ir/ar nedavė aiškaus leidimo/sutikimo jų atlikimui? Ar duomenų valdytojo sąvokos aiškinimui būtų reikšminga aplinkybė, kad IT produktas, kurio pagalba tvarkyti asmens duomenys, buvo sukurtas pagal perkančiosios organizacijos suformuluotą užduotį?

4. Jei duomenų valdytojo sąvokos aiškinimui reikšmingas realių duomenų tvarkymo veiksmų nustatymas, ar BDAR 4 straipsnio 2 punktas „asmens duomenų tvarkymas“ aiškintinas kaip apimantis ir situacijas, kuomet mobiliosios programėlės įsigijimo procese IT sistemų testavimui panaudojamos asmens duomenų kopijos?

5. Ar bendras duomenų valdymas pagal BDAR 4 straipsnio 7 punktą ir 26 straipsnio 1 dalį gali būti aiškinamas išimtinai kaip sąmoningai suderinti veiksmai dėl duomenų tvarkymo tikslo ir priemonių nustatymo, ar gali būti aiškinamas ir taip, kad bendras valdymas apima ir situacijas, kuomet nėra aiškaus „susitarimo“ dėl asmens duomenų tvarkymo tikslo ir priemonių ir/ar nederinami veiksmai tarp subjektų? Ar bendro duomenų valdymo sąvokos aiškinimui teisiškai reikšminga aplinkybė dėl asmens duomenų tvarkymo priemonės (IT programėlės) kūrimo etapų, kuriame buvo tvarkomi asmens duomenys, bei programėlės sukūrimo tikslo? Ar „susitarimas“ tarp bendravardytojų gali būti suprantamas išimtinai kaip aiškus ir apibrėžtas sąlygų dėl bendro duomenų valdymo įtvirtinimas?

6. Ar BDAR 83 straipsnio 1 dalies nuostatos „administracinės baudos <...> būtų veiksmingos, proporcingos ir atgrasomos“ aiškintinos taip, kad apima ir atsakomybės „duomenų valdytojui“ taikymo atvejus, kuomet IT produkto kūrimo procese kūrėjas atlieka asmens duomenų tvarkymo veiksmus ir ar duomenų tvarkytojo atlikti netinkami asmens duomenų tvarkymo veiksmai visuomet automatiškai sukelia duomenų valdytojo teisinę atsakomybę? Ar šios nuostatos aiškintinos ir taip, kad apima ir duomenų valdytojo atsakomybės be kaltės atvejus?

Siųsti Europos Sąjungos Teisingumo Teismui pareiškėjo skundo, atsakovo ir trečiųjų suinteresuotų asmenų atsiliepimų į skundą (be priedų), skundžiamo Inspekcijos sprendimo ir Inspekcijos Informacinių technologijų skyriaus 2020 m. lapkričio 3 d. išvados Nr. 4R-333(2.14.E) kopijas.

Stabdyti administracinės bylos nagrinėjimą iki Europos Sąjungos Teisingumo Teismo sprendimo gavimo.

Nutartis neskundžiama

Teisėjos

Jovita Einikienė

Iveta Pelienė

Violeta Petkevičienė

NUORAŠAS TIKRAS
Teismo posėdžių sekretorė

Simona Mockaitė